

Gilly Zsolt

A fotós természete

Máté Bence titkai

Valamikor 2000 tájékán hallottam először Máté Bencéről. Akkor lehetett 15 éves, és nyerte meg első alkalommal Magyarországon az Év ifjú természetfotója díjat. A Kiskunsági Nemzeti Park akkori igazgatója szólt, hogy van egy ügyes pusztaszeri fiú, aki jól fotózik, rendezzünk neki kiállítást a Természet Házában. Kaptam egy DVD lemezt is, amin megnézhettem a képeit. Azok az akkor megszokottakkal ellentétben igazi akcióképek voltak a természetből. Fotói felkeltették az érdeklődésemet, ezért megkérdeztem kollégámtól, a Pusztaszeri Tájvédelmi Körzetben dolgozó Tajti Lászlótól, a tájvédelmi körzet vezetőjétől, mit lehet erről a fiúról tudni. Ő jól ismerte Bencét. Talán az első komolyabb fényképezőgépet, egy Zenit fotópuskát is ő adta neki. Bence minden szabadidejét – néha az iskola rovására is – a természetben töltötte. Nem számított, hogy kora hajnal van vagy éjszaka, hogy kilométereket kell gyalogolnia vagy bicikliznie fagyban vagy hőségben. Igyekezett mindent megfigyelni, minél közelebb kerülni a madarakhoz, és olyan jó fotókat készíteni róluk, amit a rendelkezésére álló technikával csak lehet.

Hamarosan sikerült személyesen is megismerkednem Bencével. A NaturArt Természetfotós Szövetség, melynek Bence is tagja, a Kiskunsági Nemzeti Park látogatóközpontjában, a Természet Házában tartja gyűléseit. Mint házigazda, én fogadtam a résztvevőket, sok általam tisztelt természetfotóst, akik munkásságát már rég ismertem és csodáltam. Közöttük volt egy vékony, élénk szemű fiú, aki egyenrangú félként viselkedett az idősebb, elismert fotósokkal. Elkezdődött a vetítés, mindenki hozta az új képeit, a többiek pedig bíralták azokat. Bence fiatalos lendülettel és szókimondóan elemzett egy-egy képet, nem foglalkozva azzal, hogy az illető fotós háta mögött már akár több évtizednyi rutin is lehet. Persze azt is megmondta, hogy hogyan lehetett volna szerinte jobb a kép: néhány tizedmásodperccel korábban vagy később kellett volna exponálni, hol csúszott félre a kompozíció, hogy lehetett volna jobb a háttér. Bencének már ekkor is a minőség számított. Én pedig, aki amatőrként fotóztam akkor már egy jó ideje, elhatároztam, hogy csak dokumentálni fogok ezentúl, és megmaradok a „családi fotózásnál”.

Azóta sok-sok képét láttam, hallgattam előadásait, láttam a *Láthatatlan madár-fotós* című filmet, olvastam róla-vele készült interjúkat. Ma már világhírű, ennek

ellenére még mindig hajlandó évi több ezer órát lessátorban tölteni azért, hogy az általa megálmodott képet elkészíthesse. Már régen nem a szerencsére bízta, hogy a fotói jól sikerüljenek. Mint egy igazi művész, először kigondolja, hogy mit szeretne látni az elkészült képen. Ennek megvalósításához türelemre, kitartásra van szükség, és még így is előfordul, hogy néha szenvedés vagy csalódás a befektetett energia gyümölcse.

Ki is Máté Bence?

Igazi kiskunsági, pusztaszeri gyerek. Pusztaszeren járt iskolába, ahol szülei pedagógusok, itt gyűjtötte azokat az élményeket, amik máig is meghatározzák gondolkozását, látásmódját.

Szegeden járt erdészeti szakközépiskolába az általános iskola elvégzése után. Innen a soproni erdészeti egyetemre került, ahová nem sokáig járt, mivel rövid idő alatt kiderült, hogy túl sok olyan dolgot kell tanulni, ami őt nem érdekli, és elvonja az idejét a fotózástól. Így az egyetem helyett maradt az élet iskolája.

Fotózásának kedvenc helyei magyarországi helyszínek, a pusztaszeri puszta, a szikes tavak, nádasok, a Kárpát-medence, de már Costa Ricán, Brazíliában és Afrikában is vannak fotós lesei.

Száma számára a természetfotózás egyfajta vadászat, sport és művészet. Alapvető célja, hogy minél jobban megismerje és megismertesse a természetet, az állatok, főként a madarak életét, szokásait, viselkedését. Ehhez rengeteg időt kell eltölteni a terepen tervezgetve, szemlélődve, hóban, fagyban, kánikulában. Az ehhez elengedhetetlen kitartás, szorgalom mindig megvolt Bencében.

Az élővilág alapos ismeretének köszönhetően tudja előre megtervezni a képek témáját, amit fotózni akar. A természetben „helyszíneket” alakít ki, ahol az állatok jól érzik magukat, nem zavarja őket az ember jelenléte. Amint elkészült a „díszlet”, összerakja azt a technikát, amit alkalmaznia kell ahhoz, hogy a fejben kitalált kép el is készülhessen. Nincs már más hátra, mint be kell bújni a fotós lesbe, és ott kuksolva napi 8-10 órát eltölteni, és már készülhetnek is a várva várt képek. Egy-egy témával akár hónapokig is foglalkozik. Például a „lékhalászok” című sorozata (2005) 70 napig készült télen, egy halastavon, ahol a lékből kivadászható halak jelentették a túlélési esélyt a sűrke gémeknek, nagykócsagoknak. Megrendítő képek születtek erről.

Kitartó munkájának hozadéka a kiváló fotók mellett, hogy a világon egyedülálló fotós leseket is készít. Első lesét a Tömörkényi-halastó nádasában készítette egy nyúlketrecből, ahonnan kis vízicsibéket fotózott. Mai lesei már csúcstechnikát képviselnek: fűthetőek, kényelmesek, a detektívüveg eltakarja a fotósokat a madarak elől. A háttér tökéletes, a madarakat néhány centiről lehet fotózni.

Leggyakrabban a pusztaszeri tanyája környékén kialakított fotós leseit használja. A Bence-tanya a Kiskunsági Nemzeti Parkban, a puszta, az erdő és a víz találkozásánál áll. A nádasba süllyesztett vízparti les különleges tervezésének köszönhetően testközelből fotózhatók a gémek, kócsagok, szárcsák, récék és a parti madarak.

A magaslest kimondottan a fokozottan védett szalakóta fotózására építette. Lehet, hogy kevesen ismerik a szalakótát, pedig a Kiskunságban rendszeresen

(folytatás a 97. oldalon)

Fehérben – 2005. március

Az itatónál – 2005. április

Utolsó pillantás – 2005. február

Felfordulás – 2010. január

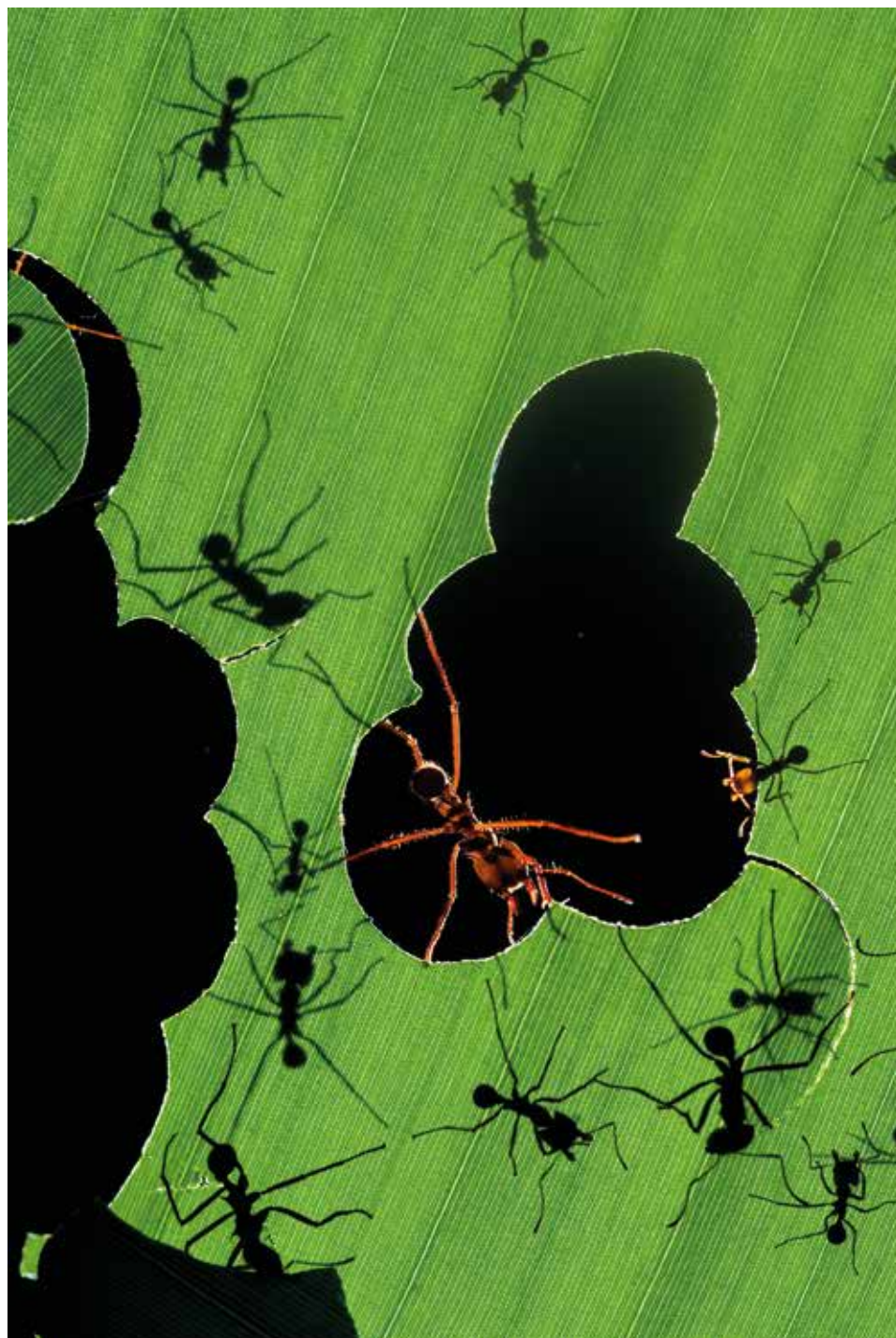

Vibrálás – 2011. január

Én? – 2009. november

Árnyék munkások – 2011. január

Túl nagy falat – 2014. március

Becsapás – 2009. június

Kígyóportré

Szerlemcsata – 2008. április

Hidegvacsora – 2015. január

Tűzijáték – 2014. október

Haltokvāj – 2014. januār

Halperspektíva – 2011. febrúar

Viharmadarak – 2006. július

fészkel, az erdős sztyeppek lakója. Gyakran lehet látni faágakon, utak menti vezetőkeken rovarokra lesni. Könnyű felismerni zöldeskék tollazatáról. A mesterséges fészkekodút április végén foglalják el a szalakóták.

A revírfoglalás idején a madarak nagyon agresszívak, gyakran látható a levegőben zajló, „vérre menő” küzdelem a jó költőhelyért. A szalakóták nászidőszakban, a reggeli órákban a legaktívabbak. Május második felére aztán minden tojás az odúba kerül, és a „szülő” felváltva ülnek a fészken. A fiókák június elején kelnek ki, ami ismét csodálatos fotótémát ad. Augusztus végén a szalakótaszazon lezárul, a madarak telelőhelyeikre indulnak Afrikába.

A magaslesről nemcsak a szalakótákat lehet fotózni, hanem a vörös vércsüket és a seregélyeket is.

Igen kedvelt fotós helyszínek az itatók. A Bence által jól megszerkesztett medencék sekély vizében a környék összes állata előfordul. Ki inni, ki fürdeni jár ide. Tavasztól ősziig nagy itt a mozgás, egyetlen nap alatt akár 15-20 faj is felkeresi a vizet. A madarakon kívül fotózott itt Bence mókust, gyíkot, békát és rovarokat is. Persze a leglátványosabbak a madarak, a fürdőző szajkók, meggyvágók, seregélyek, cinegék, amint magukról megfeledkezve élvezik a vizet, igazgatják pompázatos tollruháikat.

A fotósok másik kedvelt helyszíne a gyurgyalagles. A gyurgyalag Európa egyik legszínesebb madara, és viszonylag könnyen fotózható. Május közepe táján érkezik hozzánk, és azonnal birtokba veszi a homokfalakat, ahová fészket kaparja. Folyamatosan zajlik az udvarlás: a hímek szitakötőkkel, darazsakkal kedveskednek a tojóknak, ugyanakkor viszont kiváló témát is adnak a fotósoknak. Július közepén repülnek ki a fiókák, augusztus végén pedig nagy, látványos csapatokba verődve indulnak telelni.

Bence a tanyáján kialakított egy ölyvetetőt, ami novembertől februárig a legforgalmasabb, főleg, ha hideg és havas az idő. Ekkor az egerészölyvek szívesen járnak a kihelyezett húsrá, sokszor csatáznak is: az éhes madarak türelmetlenül várják sorukat, a még táplálkozó pedig nem szívesen adják át helyüket másoknak. Ezek aztán a jó pillanatok a fotós számára!

A legkülönlegesebb fotós les a tanyától távolabb található sasetető, melyet a rétisások számára alakított ki. Európa legnagyobb ragadozó madara a rétisás, mely költ is a környéken. Nem szereti, ha megzavarják, ezért a megfigyeléséhez, főleg a fotózásához nagy türelem és szerencse kell. A földbe ásott lesbe, a madarak nyugalma érdekében, csak sötétben szabad bemenni. Megfelelő felszereléssel elég jól fotózhatók, mert akár több órán át is egyhelyben ülnek, táplálkoznak, tollászkodnak. Időnként megjelennek varjak, néha hollók is az etetőn. Ilyenkor nem ritka a civakodás egy-egy jobb falatért.

Ezeket a leseket Bence saját magának hozta létre a madárfotózás számára, és alakította egyre tökéletesebbé. 2006 óta fotós turizmussal is foglalkozik. Costa Ricán, Brazíliában, Afrikában épített vagy harminc fotós leshelyet, ezek biztosítják az anyagi háttérrel saját fotózásához. A fotóturisták azonban nem jelentenek számára konkurenciát, a technikai tudás mellett az egyéni látásmód teszi Bencét kiemelkedővé a többiek közül.

Bencét azért tartom és tartja kiváló természetfotósnak a szakma, mert értékeli technikai tudását, alázatát, tehetségét, elhivatottságát. Ahhoz, hogy valaki jó természetfotós lehessen, alapvető, hogy addig ne sóvárogjon drágán elérhető, egzotikus helyek után, ameddig nem fedezi föl saját kertje, települése parkjainak élővilágát, vallja Máté Bence. A megszerzett élmények és tapasztalatok után bárhová utazik az ember, jó eséllyel rájön, nem a kép témája a fontos, hanem a különleges pillanatok megragadása és az egyéni látásmód. Mint az élet más területein, a természetfotózásban is érvényes a siker legegyszerűbb receptje: azt az energiát, amellyel kudarcainkat magyarázzuk, inkább a megoldás keresésére fordítsuk.

Máté Bence különleges személyiség és tehetség, ugyanakkor hétköznapi fiatalember. A néma csendben, lesben töltött órák után szívesen és lelkesen beszél élményeiről, egy-egy fotó elkészítésének viszontagságairól, szakmai fogásokról. Azt mondja, számára ez az egész egy nagy játék, megunhatatlan kaland: a terep felderítésétől kezdve a képek exponálásáig.

Ha a képeit nézegetjük, akkor az első, amit észreveszünk, hogy azokon történik valami. A nagyköcsagok a havas tájban egymással küzdenek egy falat halért, mert sok az éhes száj. Érezhetően hideg, zord a táj. Megértjük, hogy a falatnyi halban levő energia a napi túlélést jelenti. A tollak borzolódnak, a szárnyak csapódnak, a vékony lábak mint lándzsák meredeznek. És mindig van egy győztes!

Nyugodt a vízfelület a szemünk előtt. Csak két kis tajték és két úszóhártyás láb mered a víz fölé. Az egész csak egy pillanat, egy szárcsa talált valami finomat a víz alatt, azért bukott le.

A vidracsalád összetartó. A kicsik önfeledten pancsolnak a vízben, lemerülnek, egymás körül cikáznak, rázzák a vizet a bundájukból a csillagfényben. Egyszóval élük mindennapi életüket. Ezt csak akkor láthatjuk, ha a vízparton éjszakázunk, ahogy ezt Bence megteszi helyettünk, így a fotóin bármikor gyönyörködhetünk bennük.

A mohás ág alatt egyhelyben lebeg egy kolibri, olyan, mint egy feldobott drágakő. Talán nem ismeretlen előttünk ez a kép. Sokszor láthattuk már filmekben, amint a trópusi esőerdőben egy virág előtt lebeg a kolibri és nektárt szívogat. Bence képen nincs virág, van viszont egy zöld kígyó, aki farkaszemet néz a lebegő kolibrivel. Hogy mi a történet vége, azt a néző fantáziájára bízva a fotós.

Mintha egy árnyjátékot látnánk, nagy zöld levél mögött apró hangyák árnyékai „mozognak”. Mindegyik szorgosan teszi a dolgát: levéldarabokat szabdal, s mint hatalmas vitorlákkal vonul vele szép sorban a boly felé. Szín csak a levél zöldje és a hangyák fekete árnyéka. A kép a valóság egy ezredmásodpercének egy kockája, de mégis láthatóvá teszi a sürgés-forgást, a hangyák sokaságának mozgalmasságát.

Vicces, hosszú lábú, pelyhes tollú bagoly néz ránk tágra nyílt, sárga szemekkel. Feje szinte derékszöveget zár be a testével: ez a szokatlan beállás azt sugallja, hogy ő is érdeklődik irántunk, figyel bennünket, kíváncsisága szinte már emberi.

Őt seregély önfeledten fürdik az itatóban, tollazatuk ázott, rendezetlen. Megrázzák magukat, fröccsen a víz, jöhet a tollázkodás. Egy madár már végzett, nekirugaszkodik és felröppen. A többi mintha értetlenül nézné, mi ez a nagy sietség.

Éjszaka van, a tűz vörösre festi az eget. A lángok gyorsan terjednek a száraz avaron, néha fel-felcsapnak, a vörös lángnyelveken átvilágító csillagokat a fotós-nak mégis sikerül megmutatnia.

Máté Bence természetfotós pályája a kiskunsági tájhoz, a Kiskunsági Nemzeti Parkhoz szorosan kötődik.

A Kiskunsági Nemzeti Park 1975-ben alakult, a hortobágyi után hazánk második nemzeti parkja. Célja megőrizni a Duna–Tisza köze különleges természeti értékeit: a Duna menti szikes pusztákat és szikes tavakat, a Homokhátság homokpusztáit és buckavidékeit, a Kunadacs–Kunpeszér, Izsák, Császártöltés környéki turjánosokat, a Tisza természetes és mesterséges holtágait, ártéri erdeit, a folyószabályozás után kialakult szikéseket, a semlyékeket, lápokot, bogárczókat, kubikokat.

Feltehetjük azt a nem túl okos kérdést, hogy mitől egyedi ez a táj? Ha a természeti értékeit nézzük, akkor az úgynevezett pannon homoki gyepek, a borókás nyárasok, a szikes tavak számítanak európai ritkaságnak. Emiatt ezek nemcsak a Kiskunsági Nemzeti Park részei, de úgynevezett Natura 2000 területek is. Az Európai Unió által létrehozott Natura 2000 területek egy olyan összefüggő európai ökológiai hálózatot alkotnak, amely a közösségi jelentőségű természetes élőhelytípusok, vadon élő állat- és növényfajok védelmén keresztül biztosítja a biológiai sokféleség megővését, és hozzájárul kedvező természetvédelmi helyzetük fenntartásához. De készíthetünk listát azokról a növény- és állatfajokról is, amelyek csak a Kiskunságban fordulnak elő, vagy állományuk nagy része itt találja meg életfeltételeit. Ilyen például a fokozottan védett szalakóta, a kerecsensólyom, a tűzok, a rákosi vipera vagy a homoki gyalogcincér. Felejthetetlen az árvalányhajás homokbuckás, vagy a buckák között élő Kárpát-medencei bennszülött kései szegfű, a báránypirosító, vagy a déli hőségben nyíló naprózsa. Egyedülálló látvány a turjánosokban nyíló milliónyi orchidea, de meg kell említeni a Peszér–Adacsi-rétek különleges lepkefaunáját is. A Tisza holtágai, a kubikok, a halastavakká alakított szikes tavak, például a szegedi Fehér-tó igazi madárparadicsom. Tavasszal a parti madarak, a godák, cankók, bíbicek és a ludak pihennek itt. Nyáron a széki gólyák, gulipánok nevelik fiókáikat. Ősszel a darvak veszik birtokba a szántókat. Több tízezres csapataik igazi látványosságot jelentenek.

Annak, aki nyugalomra vágyik, érdemes gyalogolnia vagy kerekeznie a kiskunsági tájakon, a nemzeti park tanösvényein, érezve a szelet, a napfényt, az illatokat, hallgatni a természet hangjait, csendjét, kilesni annak titkait, ahogyan azt a fotóművész, Máté Bence is teszi.